

Kommunstyrelseförvaltningen
Överförmyndarenheten

Ansökan om samtycke till åtgärd i dödsbo

Om den enskilde (huvudman eller omyndig) har del i ett dödsbo ska ställföreträdaren (god man, förvaltare eller förmyndare) bevaka dennes rätt i boet.

Ställföreträdaren ska se till så att den enskilde får det arv han eller hon ska ha enligt bouppteckningen. Regelverket innebär att en arvskifteshandling alltid bör upprättas när en av dödsbodelägarna har ställföreträdare. Om den enskilde är ensam dödsbodelägare krävs dock inget arvskifte och därmed inte överförmyndarens samtycke.

Om den enskilde är ensam dödsbodelägare blir det ställföreträdarens uppgift att ombesörja att bouppteckning upprättas och lämnas in. Det faller då också på ställföreträdaren att beställa begravning och ta hand om dödsboet. Om det finns fler dödsbodelägare torde det vanliga vara att någon annan av dessa ser till det nyss nämnda. Ställföreträdarens uppgift blir då att hålla ett öga på förfarandet och tillse att huvudmannen inte på något sätt förfördelas, till exempel genom att närvara vid en sk bouppteckningsförrättning om sådan hålles. Ställföreträdaren ska försöka se till att bouppteckning och skifte sker så snart det är möjligt.

Ansökan om överförmyndarens samtycke till egendomens fördelning

Så snart ett arvskifte upprättats och samtliga delägare och ställföreträdaren skrivit under handlingarna och därmed godkänt arvskiftet, ska ställföreträdaren inhämta överförmyndarens samtycke till fördelningen. Det är viktigt att komma ihåg att vare sig någon representant ifrån bank eller begravningsbyrå e.d. kan ansöka om eller begära överförmyndarens samtycke till fördelningen i en skifteshandling.

Följande handlingar ska bifogas med ansökan:

- Arvskifte i original
- Kopia av den inregistrerade bouppteckningen inkl testamente
- Kopia av redovisningsräkning för dödsboets förvaltning för tiden från och med dödsdagen till och med skiftesdagen

Kommunstyrelseförvaltningen

Innan ansökan ges in till överförmyndaren bör ställföreträdaren kontrollera följande:

- Är handlingarna underskrivna av samtliga arvingar/dödsbodelägare/ställföreträdare?
- Överensstämmer bouppteckningen med arvskiftet avseende till exempel dödsbodelägare, ev testamente och andra sakupplysningar?
- Har en redovisningsräkning lämnats som visar vad som hänt från dödsdagen till skiftesdagen, det vill säga kan man följa alla tillgångar resp utgifter från och med dödsdagen till och med skiftesdagen?
- Har tillgångarna tagits upp till marknadsvärdet?
- Är den enskildes arvslott korrekt uträknad?
- Har i förekommande fall (vid testamente) den enskildes laglott bevakats?

Efter genomfört arvskifte

När arvskifteshandlingen har blivit godkänd av överförmyndaren emotses redovisning av att den enskilde erhållit sin del av arvet och att medlen har överförts till ett överförmyndarspärtrat konto i dennes namn, att värdepapper överförts i den enskildes namn och i förekommande fall lagfartsbevis.

Överlåtande av andel i dödsboet

Ställföreträdaren kan med överförmyndarens samtycke överlåta den enskildes andel i boet. En sådan överlåtelse bör ske mot ersättning med marknadsvärdet. Överförmyndarens samtycke söks som vanligt genom en ansökan med angivande av skälen till varför överförmyndaren bör ge sitt samtycke.

Andra åtgärder som kräver överförmyndarens samtycke

Om dödsboets ska sälja en fastighet ska ställföreträdaren inhämta överförmyndarens samtycke till försäljningen. En del andra mindre vanliga åtgärder (för dödsbon) kräver också överförmyndarens samtycke som till exempel köp av aktier.

Arvsavstående

En ställföreträdare får inte enligt huvudregeln avstå från arv, testamente eller förmånstagarförordnande vid försäkring. Med överförmyndarens samtycke får dock arv eller testamente i undantagsfall avstås till förmån för efterlevande make som inte är den enskildes förälder. Det kan till exempel röra sig om fall där det finns ett nära personligt förhållande mellan den enskilde och den efterlevande maken, till exempel om den enskilde lever i samma hem som den efterlevande maken tillsammans med halvsyskon som är de tidigare makarnas gemensamma barn. Överförmyndarens samtycke kräver en ansökan från ställföreträdaren, där denne anger skälen till varför ett

sådant arvsavstående bör ske.

Skifteshinder

Om dödsboet inte avslutats inom sex månader efter att bouppteckningen förrättades ska ställföreträdaren lämna en skriftlig redogörelse till överförmyndaren om anledningen till detta. En sådan redogörelse ska därefter och fram till att skifte skett, eller avtal om sammanlevnad i oskiftat bo ingåtts, i normalfallet lämnas var sjätte månad. Om ställföreträdaren inte lämnar in en redogörelse kan överförmyndaren förelägga ställföreträdaren vid vite att lämna in den.

Sammanlevnad i oskiftat bo

Ett avtal om sammanlevnad i oskiftat bo innebär att arvingarna gemensamt förvaltar den avlidnes egendom. Avtal om sammanlevnad i oskiftat bo förekommer nästan enbart inom en familj. Då numera makar ärver varandra, är avtalen sällan förekommande. Det finns således sällan bärande skäl för en ställföreträdare att ingå ett sådant avtal för den enskildes räkning. Ett avtal kräver överförmyndarens samtycke. Sådant samtycke kan ges efter ansökan från ställföreträdaren till överförmyndaren med angivande av skälen för ansökan. Ställföreträdaren måste räkna med att överförmyndaren kommer att vara försiktig i sin bedömning. Om tillstånd ges ska ställföreträdaren varje år redovisa till överförmyndaren i en s.k. årsuppgift. Överförmyndaren har möjlighet att häva avtalet om det skulle behövas.

Testamente

I samband med bouppteckningen kan testamente visas upp. Ställföreträdaren ska då ta del av detta för den enskildes räkning och vid behov göra förbehåll för dennes laglott (halva arvslotten), det vill säga att ställföreträdaren begär jämkning om testamentet utesluter den enskilde från dennes rätt till laglotten. Ställföreträdaren kan enligt praxis inte med rättslig verkan godkänna ett testamente. Ställföreträdaren kan endast bekräfta att han eller hon mottagit eller delgetts testamentet för den enskildes räkning. Under de sex månader som följer efter delgivningen har ställföreträdaren möjlighet att klandra testamentet. Om han eller hon inte klandrar testamentet inom denna tidsperiod vinner testamentet laga kraft gentemot den enskilde. Klander kan till exempel bli aktuellt om det föreligger ett formfel eller testator (den som skrivit testamentet) inte varit vid sina sinnens fulla bruk vid tiden för testamentets undertecknande.

Jäv

Ställföreträdare som är delägare i samma dödsbo som den enskilde får själv inte företräda denne. En särskild god man måste då förordnas. Begäran om sådan god man ska göras hos överförmyndaren. Förslag på lämplig person som är villig att åta sig uppdraget kan då lämnas.

Bodelning i annat fall än vid dödsfall

Det kan förekomma fall där bodelning ska ske av annan anledning än dödsfall (till exempel under pågående äktenskap eller på grund av äktenskapsskillnad). Även då ska ställföreträdaren bevaka den enskildes rätt.